

BLADE AF EN FAMILIE-KRØNIKE

Ved

JULIUS CLAUSEN

I Indledningen til Bd. X af »Memoirer og Breve« (Domprovsten i Roskilde) præsenterer Udg. Memoirernes Forf. Fru *Elise Fich, f. Hertz*, for Læserne og slutter med at sige: »I November 1875 slutter hun sine Optegnelser med Beretningen om Faderens, Biskop Hertz's Død i Ribe 1825. Ikke fordi der ikke er mere at fortælle om....., men hun er træt, og Løftet om senere at optage Arbejdet i »Tillægsblade i rapsodisk Form« om forskellige korte Episoder, er ikke indfriet.«

Disse Ord maa tilbagekaldes. Siden da er endnu et Bind Familieoptegnelser dukket frem — et Kvartbind paa 332 Sider — og de bærer netop Overskriften »Tillægs Blade til karakteristisk Slægtregister over Familierne Hertz, Fich og Flere dem Vedrørende«. Det ses af Manuskriptet, at Fru Elise Fich har begyndt disse Optegnelser 17. Februar 1876 og fuldendt dem 8. Juli 1878 i Odense, hvor hun havde taget Bolig som Enke efter sin Mands Død i 1852.

De er ligesom »Domprovsten i Roskilde« en udpræget Slægtebog. Alt hvad der vedrører hendes gamle og ny Familie har hendes dybe Interesse, og hun fortæller stort og smaat, vigtigt og ligegyldigt mellem hinanden. Forgrundsfigurer er hendes afdøde Mand, Sognepræst *Hans Jacob Fich*, og hendes anden Moder, Bispinde *Else Christence Hertz, f. Koch*, hvis Enkestand i Roskilde fra 1825 til hendes Død i 1845 hun fortrinsvis har villet skildre.

Selvsagt er den gamle Dames Erindringer af ulige Værdi, med store Spring og mange Gentagelser, af større Betydning for Nedsriveren, der gerne har fordybet sig i Mindernes Mangfoldighed, end for Læseren. Meget er Beretninger, der ikke har Plads udenfor Hjemmets fire Vægge, Trivialiteter fra Hverdagslivet, som kun kan interessere Familiens Medlemmer, og som det vilde være formaalsløst paany at meddele. Men midt imellem den aldrende Forfatterindes langtrukne Episoder og pietetsfulde Snakkesalighed dukker Passager frem, der baade har tidshistorisk og personhistorisk Interesse. Nogle af disse vil blive gengivet i det følgende.

Først dog et Par Ord om Skribentinden. *Lucie Elise Fich* — Lise var hendes Kaldenavn — kom til Verden 18. Marts 1800 i Butterup ved Holbæk, hvor Faderen *Jens Michael Hertz*, den senere Domprovst og Biskop, dengang var Præst. Hendes Moder *Christiane Sophie, f. Koch*, døde efter mange Børnefødsler i 1804, og Faderen giftede sig snart efter med sin afd. Hustrus Søster *Christence*, der saaledes blev den lille Elises Moder af Gavn, en ikke smuk, men særdeles statelig og dygtig Kvinde. Hun, der var fraskilt Prokurator *Søren Thrige*, som havde mishandlet hende, medførte fra dette Ægteskab en tiaars Dreng, *Hans Peter Thrige*, der blev opdraget sammen med de Hertzske Sønner af første Ægteskab: *Hans, Herman, Christian*.

Om det lykkelige Familieliv i Roskilde fra 1804, da Hertz her var bleven Domprovst, og til han 1819 modtog Episkopatet i Ribe, har Elise fortalt med Ynde og Varme i de tidligere Optegnelser — et Hjem, hvor Godhed, Nøjsomhed og Aand troligt fulgtes ad. Kort før Faderens Død i 1825 havde Elise skænket sit Hjerte til den unge Sognepræst Fich i Bogense, og fra hendes Overflytning til hendes ny Hjem tager Fortsættelsen af Ungdoms-erindringerne fat.

De første 80 Pagina er helliget Mindet om »hendes Fich« og deres Samliv, isprængt vidtloftige Sidespring om den talrige Fichske Slægt rundt om paa Fyen. Liberalt siger hun i nogle Indledningsord, at hvo som ikke interesserer sig for hendes elskede Mand, kan springe dem over. Fichs Navn dukker dog stadig frem ogsaa i Erindringerne senere Del, saaledes da hun fortæller om deres første store Rejse — til København fra Bogense anno 1826 — en Rejse fremtvunget af økonomiske Bekymringer.

Med Indskrænkning af Pastorinde Fichs altfor store Vidtløftighed giver jeg hende selv Ordet:

Ved denne Tid omtrent, sagde min kære Fich mig, at det vist vilde blive ham nødvendigt, hen i Sommeren at reise til Kjøbenhavn for om muligt hos Kongen selv at udvirke Frihed for at betale de svære kgl. Skatter, som hvilede paa Bogense Præstekald, der var formindsket betydeligt i Indtægter, fordi den største Tiende, den fra Haritslev, var taget fra Embedet og lagt til Amtsprovsternes Lønnings-Fond (»det synkende Fond« som det spotviis benævntes, da det havde Gjæld, skjøndt Amtsprovsterne efterhaanden afskaffedes, medens Præsterne stadig skattede dertil). Desuden var Kornpriserne det Aar meget lave, f. Ex. Rug 15 Mrk. Tønden! Vi fik altid vor Tiende meest in natura; og skjøndt min Mand gjerne havde Accord med vores Kjøbmand om at modtage en Deel af Kornet for 1 Mark over Capitel-Taxt, saa var det dog meget lavt, og vanskeligt at komme af med hvad vi havde mere, end han vilde modtage. Der var nu ogsaa dengang 2 Enker paa Kaldet, som fik Pension, og min Mand betalte Pension til dem Begge i flere Aar, saa Bogense Præstekald var kun ringe i de første Aar. Min kjære Fich kunde med al mulig Orden og Spar-sommelighed i de Aaringer ikke udrede de store Skatter, og saa vilde det komme til Execution hos os, hvilket jo ikke var nogen Spøg. Men min Mand meente endnu at staae i venlig Erindring hos Frederik VI, der altid havde viist sig særdeles naadig mod ham i de 11 Aar Fich var Cadetlærer. Derfor ansaae han det for sikkrest selv at fremkomme med sin Ansøgning personlig.

Reisen den Tid, da der hverken var Jernbane eller Dampskib, var jo baade dyr og seen. Man maatte tage Postvognen og gaae med Seilskib over Beltet, saa man ofte maatte overnatte flere Steder paa Touren. Thi at reise med Extrapost som det heed, og kjøre baade Nat og Dag, det kunde min Mand ikke taale; men da han heller ikke vilde reise uden mig, saa blev det jo ikke dy-rere, fordi vi var To paa Vognen; og det blev da besluttet, at

jeg skulde tage med til Roeskilde og blive hos Moder, mens han tog til Kjøbenhavn. Fordi vi der ikke havde Bekjendtere at tage ind til, maatte han tage Logi i et simplere Hotel, hvor jeg ikke kunde have det godt, og hvor det da ogsaa blev dyrere. Med den Bestemmelse var jeg meget veltilfreds ...

Imidlertid nærmede sig Tiden til vor Reise; den var bestemt til at begyndes sidst i Juli. Det faldt mig ind, at det vilde lette min Mand Reiseudgifterne, hvis Broder *Hans* i Kirke-Hvalsø vilde sende sin Vogn til Korsøer efter os.¹ Vi vilde dog besøge dem med paa Touren, saa kunde vi blive der et Par Dage og underrette Moder om naar vi kom til hende. Jeg var jo vant til at Fader sendte sin Vogn i Øst og Vest, Syd og Nord, naar Godtfolk vilde besøge os, baade i Roeskilde og Ribe; i Ribe var det meget almindeligt, at hvem der holdt Heste og Vogn gjerne sendte dem langveis ud for at hente hvem der vilde glæde dem med Besøg. Jeg blev derfor forundret over at min Mand meente det var ubetænksomt, da jeg fortalte ham hvad jeg havde gjort paa egen Haand. Det var ikke sagt, at min Broder, der vel havde en stor Avling, vilde sende sin Kudsk og Heste saa langt bort i Høstens Tid! Jeg havde nu rigtignok intet Begreb om hvor langt Kirke-Hvalsø laae fra Korsøer; men Hans's gode Villie tvivlede jeg dog ikke paa, og blev derfor rigtignok lidt kjed af min Dristighed, da der strax kom Brev fra min kjære Broder, men dog just ikke meget venligt. Dog lofte han, at Vognen skulde møde, naar vi bestemte Dag og Tid. Men beleiligt var det ham ikke just i denne travle Tid. Og havde jeg ikke skrevet, at Reisen var Fich nødvendig, og at han dog ikke havde gode Raad til at gøre denne betydelige Udgift, saa undrede han sig over, at vi reiste, naar vi ikke havde Raad dertil. Da maatte der jo være ganske særegne Grunde hvorfor vi reiste. Dog føiede han til, at han glædede sig til Besøget og jeg maatte nu bestemme Dagen. Vognen skulde saa møde præcis i Korsøer. — Vi talte lidt om at give Afkald paa Vognen. Men deels meente jeg, at Hans vel havde havt lidt Høst-travlhed just da han skrev; og Dagen var ogsaa saa nær for Haanden, at der ikke kunde corresponderes meget derom, da Posterne

¹ Domprovstens ældste Søn *Hans Peter Boye Hertz*, f. 1793, havde været Kapellan hos sin Fader i Roskilde, da han 1824 blev Sognepræst til Kirke-Hvalsø. 1829 kom han til Vor Frue Kirke i Roskilde. Han havde ægtet *Marie Kornerup*. Efter hendes Død i 1820 giftede han sig Aaret efter med *Inger Bolette Borch*, Datter af Købmand *Jacob Borch* i Roskilde. Gennem sin Moders Familie var han beslægtet med Fru *Gyllembourg*, f. *Buntzen*. I dennes Hjem sluttede han et varmt Venskab med Komponisten *C. E. F. Weyse*, der blev en kær og stadig Gæst først i Domprovstens, siden i Sønnens Hjem, hvor han komponerede Ingemanns Aften- og Morgensange. Weyses Hvilested blev paa Graabrødrekirkegaarden i Roskilde.

gik saa sparsomt. Saa fik jeg da Lov af min kjære Fich til at modtage Vognen og bestemme Dagen. Saa skrev jeg da til Hans og bestemte Reisedagen.

Henad Slutningen i Juli tog vi til Nyborg og overnattede der for at være parat til at tage med Postjagten, naar den næste Dag afgik til Korsøer. Det var dengang den hurtigste Seiler i Beltet. Dampskibe dør kendte man endnu ikke.² Desværre havde vi Modvind med stille Veir, da vi kom i Skibet, og Beltet optog hele 24 Timer af vor Reisetid, som blev os dobbelt kjedsommelige at udholde, da vi vidste Vogn, Kudsk og Heste ventede paa os i Korsøer fra Morgenens af. Først næste Dags Formiddag kom vi i Land og saae strax den forspændte Præstevogn holde paa Skibsbroen. Den noget utaalmodige Kudsk modtog os med de Ord: »Naa det var da godt at Pastorens kom endelig, for jeg skal strax kjøre. Jeg kan ikke vente længere, for vi har jo 9 Miil til Hvalsøe, saa der kommer vi ikke før midt inat engang; og det er galt nok for Hestene, for imorgen tidlig skal jeg til Roeskilde og hente Bispinden og nogen af Liigfølget — det kan Fruen nok selv see af Brevet.« Han stak en lille Billet hen til mig. — »Liigfølget?« udbød jeg forskrækket. »Hvem er død?« I ængstelig Hast læste vi nu Begge de faae Linier sammen, hvori min stakkels Broder meldte os, at deres ældste Søn, den 5 aarige *Jacob Borch*, som havde været en yndig, rask og livlig Dreng og Alles Yndling, for nogle Dage siden var bleven heftig syg og efter to Døgn forgjæves Omhu gaaet bort. »Imorgen skal det lille Liig stædes til Hvile paa vor Kirkegaard; derfor ønsker jeg Eder hurtig Fart over Beltet, da min Vogn skal hente nogle af Familien herved til Følge. Vi haabe lidt længere hen at see Eder igjen nogle Dage. For Øieblikket vilde Opholdet hos os kun være Eder trist.« — Det var en sørgelig og anstrængende Reise. Saalænge det var Dag, vendte Kudsk sig næsten stadig om til os for at fortælle os om den store Sorg, der var i Præstegaarden. Og medens vi saa deeltagende hørte paa dette, gik rigtignok Hestene langsomt, Kudsk vilde gjerne skaane dem, og vi gled langsomt frem paa de lange 9 Miil. Dog blev det endnu langsommere, da Mørket faldt paa og baade Kudsk og Heste faldt omtrent i Søvn. Først Kl. 3 om Natten naede vi Hvalsøe Præstegaard. Dør kunde de jo ikke beregne, naar vi kom; men Hans sov altid let, og da vi holdt for Døren, stod han der med et Lys i Haanden. Bolette var ikke rask, og han havde forbudt hende at staae op, dog kom vi et Øieblik ind til hendes Seng. Mødet var jo meget veemodigt. Vi vilde ikke nyde Noget.

² I 1828 anskaffede Postvæsenet et mindre Dampfartøj, »Mercurius«, til Beltoverfarten.

Vi trængte kun til Hvile og blev strax fulgt op i et hyggeligt Gjæstekammer. Vi skulde jo reise igien næste Morgen.

Kort før Middag naaede vi mit gamle kjære Roeskilde og min elskede Moders hyggelige Hjem. Moder havde indrettet alt festligt pænt og beqvemt til vor Modtagelse, og Veemoden over Dagens Sorg svandt snart bort for os i Glæden over Gjensynet.

Den første Aften havde hun maattet love Thriges at bringe os med hen til dem; og da vi kom der, fandt vi hele *Bloch's* Familie samlet oppe hos dem.³ Blochs boede nu i Stuen i den smukke, rummelige, nye Rectorbolig, og Thriges havde leiet første Sal af Professoren og havde der ret en yndig Leilighed. Hvad der især tiltalte mig heroppe var en vid frie Udsigt over den store smukke Have til min deilige glimrende Isefjord, og til Gaarden over til den prægtige Domkirke — begge mit Hjertes Yndlings-Udsigter fra Barndomsdagene.

Jeg var jo nu denne Aften en Nyhed, især som Fru Fich, og alle samlede sig om mig og vilde have Deel i mig. Ved Thebordet havde min kjære Svigerinde, Grete Thrige, placeret mig i Sofaen ved min Moders venstre Side, og saa rykkede hele Ungdommen derom og dannede en heel Baricade af Stole, Hænder og Arme paa *min* venstre Side. Min kjære Fich, der endnu jo var temmelig fremmed i den hele Kreds, gik et Par Gange frem og tilbage paa Gulvet, men søgte forgjæves at komme ind til sin lille Kone. Tilsidst standsede han udenfor Skranken og udbrød smilende forundret: »Havde jeg ikke tidligere vidst, hvilken Skat jeg har faaet i min lille Hustru, saa seer jeg det da tydeligt nu, hvor alle flokke sig om hende.« Et Latterchor besvarede hans Udbrud, og et Par barmhjertige Sjæle aabnede ham nu Adgangen til »sin Skat«.

Strax efter blev jeg behagelig overrasket ved at se *Weyse* træde ind ad Døren. Jeg vidste ikke han var indbuden til Blochs i de Dage. Han og Fich blev præsenteret for hinanden. Jeg skyndte mig ogsaa hen til ham og rakte Munden frem for at modtage hans Kys; men skjøndt han tog min Haand mildt, var det dog ikke rigtig paa gammel Viis, og Kysset fik jeg ikke. Efter Theen hviskede jeg til mine unge Veninder: »Aa, bare jeg turde bede

³ Den kendte fremragende Skolemand *Søren N. J. Bloch* (1772—1862) var 1815 bleven Rektor for Roskilde lærde Skole. Blandt hans mange Døtre nævnes i det flg. *Margrethe (Grete), Poul Møllers* Ungdomskærlighed, som i 1819 blev gift med *Hans Peter Thrige*, Elise Fichs Halvbroder, der var bleven Overlærer ved Skolen. Efter hans Død i 1827 ægtede hun 1835 Sønderjyden, Professor *Christian Poulsen*, der havde været gift med hendes yngste Søster *Thora*. Den talrige Blochske Familie indtog en lignende dominerende Plads i det Roskildensiske Selskabsliv som Domprovstens i Aar-tiet før.

ham om at spille. Jeg vilde saa gjerne, at min Mand skulde høre det vidunderlige Spil, som jeg saa tidt har talt om.« — »Nei! gjør bare ikke det! (svarede Alle med een Mund) — saa spiller han slet ikke!« Jeg ventede lidt, men da Weyse lod som han slet ikke saae Instrumentet blive aabnet, kunde jeg ikke tie længere, reiste mig dristig, gik hen og tog ham i Haanden og sagde med mit mildeste Ansigt: »Aa, Weyse! jeg har aldrig før bedt Dem om at spille. Men nu beder jeg Dem om at gjøre det, for at min Mand dog engang kunde faae den Glæde at høre Dem!« Med et halvt tvungent eller undertrykt Smiil vendte han sig fra mig, og jeg vidste ikke, om jeg havde vundet eller tabt, før jeg hørte de herlige Accorder han fremløkkede. Fich listede sig hen og stod tæt ved Instrumentet og betragtede de legende Hænder og lyttede med et forbauset Smiil, som jeg godt kjendte, medens Weyse phantaserede saa deiligt, som jeg syntes jeg næsten aldrig havde hørt ham spille. Da Weyse, vist for hurtig for os alle, sluttede med en yndig douce Accord og reiste sig, sagde min Mand næsten som hviskende for sig selv: »Jeg veed ikke om det var smukkest at lytte til de deilige Toner eller smukkest at see de legende Fingre, som fremkaldte dem.« Men Weyse lod som han ikke hørte dette uvilkaarlige Udbrud, gik hen og tog sin Hat og sagde Farvel med en let Bøining, der gjældte os Alle, og Grethes Bøn om han dog vilde blive til Aften, afslog han med den Undskyldning: han skulde pakke ind og reise imorgen. Næste Dags Formiddag gjorde han en uceremoniel Visit hos Moder, hilste let paa min Mand og mig, gav mig hverken Afskedshaandtryk eller det sædvanlige Kys. Jeg veed ikke om han generte sig, fordi jeg nu havde en Mand; men det var sidste Gang jeg saae Weyse her i Livet. Derfor har jeg fortalt det her som et Billede af hans Særegenheder.

Et Par Dage efter reiste min Mand til Kjøbenhavn for at naae vor Reises Hovedhensigt. Hvordan Audientsen egentlig gik for sig, har jeg ikke hørt eller maaskee glemte; men sit Ønske naaede han at blive frie for de kgl. Skatter, indtil Harritslev Tienden kom tilbage til Kaldet.

Der laa Brev til mig fra min Mand og i Brevet en lille Seddel til Tante *Jürgensen*.⁴ Hun og hendes Børn kunde ikke finde sig i, at jeg var i Roeskilde og ikke kom ind til dem. Hvis jeg vilde tage tiltakke med at være hendes Sovekammerat, saa tog hun

⁴ *Elisabeth Dorothea Jürgensen, f. Buntzen*, Enke efter Dispachør *Froderus Jürgensen*, var Søster til Fru *Thomasine Gyllembourg* og til Pastorinde *Laurenze Koch*, g. m. Sognepræst *H. C. Elers Koch* i Horbelev, Fru *Hertz's* Broder. Fru *Fich* havde som ung Pige tilbragt flere Vintre hos Fru *J.* og dennes tre Børn: Søstrene *Bolette* og *Hanne* og Sønnen *Peter Andreas Heiberg-Jürgensen*, der omvendt fik sin Opdragelse i Provstegaarden i Roskilde.

saa gjerne imod mig, thi at være i »Tre Hjorter« med min Mand var jo rigtignok ikke behageligt Hotel for Damer. Og min kjære Fich erklærede ogsaa, at han ikke kunde undvære mig længere. Han vilde lægge 8 Dage til sit Ophold i Byen, naar jeg vilde tage ind med Dagvognen. Jeg fulgte naturligviis denne dobbelte Opfordring med stor Fornøielse.

Mit Besøg i Kjøbenhavn dengang lignede et reent Triumftog. Vi gik fra een Dejeuner, Diner, Souper til en anden. (»Der var Rift om os,« som en i vor Familie bekjendt Herre brugte at sige). Det glædede mig at see min Mand saa vel antaget i *min* Familie, og jeg tror nok *han* var lidt stolt af at føre sin lille Kone ind i de mig tildeels fremmede Familier. Alle *Blicherne*, *Glahn* og *Grundtvig* kendte jeg jo fra tidligere Dage.⁵ Men Grosserer *Schmidt* og Etatsraad *Spandet*,⁶ begge min Mands Ungdomsvenner, havde jeg aldrig seet. En Mærkelighed om Spandet havde Fich fortalt mig: medens de levede som eenlige Herrer i Kjøbenhavn, boede de en Tidlang, hver i sine Værelser, i eet Huus, og fra den Tid af havde de sluttet sig til hinanden. Da kom Spandet en Dag ind til Fich og spurgte, om han ikke havde Lyst til i Aften at gaa med hen i Frue Kirke⁷ og see et Bryllup. Min Mand loe ad dette mærkelige Forslag og svarede: »Nei, Du veed da nok, jeg aldrig løber efter Sligt.« S.: »Jo, men det kunde maaskee interessere Dig, naar Du kjendte Brudgommen.« F.: »Kjender jeg ham? Veed Du hvem det er?« S.: »Ja, det er *mig*.« F.: »Dig! Er Du forlovet? Hvem er Bruden? Kjender jeg ogsaa hende?« S.: »Ja, det er Pigen her i Huuset, som har opvartet os saa godt og vakkert i flere Aar. Jeg har været forlovet med hende et Par Maaneder. Nu har jeg leiet og meubleret Værelser til os, og Klokken 6 iaften skal vi vies. Vil Du ikke nok være min Forlover?«

⁵ Provstinde *Mette Blicher*, Enke efter Provst *D. N. Blicher* til Gunslev, var en god Bekendt af Provstinde Hertz fra Horbelev Præstegaard og havde med sine fire Døtre aflagt Besøg hos Domprovsten. Af disse blev *Marie B.* gift med Sognepræst *Poul Egede Glahn* 1808. *Lise (Elisabeth)* blev 1811 forlovet med *N. F. S. Grundtvig*, men holdt først Bryllup 1818. *Anne Poulina* ægtede Grosserer *Chr. Aug. Schmidt*, der døde af Koleræ 1853; hun overlevede ham i 27 Aar og døde først 1880, 94 Aar gl. — En fjerde Søster *Jane Mattia* døde ugift.

⁶ *Niels Møller Spandet* (1788—1858), Assessor i Overretten, traadte 1848 ind i det politiske Liv og stillede sig paa yderste venstre Fløj. Han var en stor Ven og Beundrer af Grundtvig og vakte Opmærksomhed ved sine i 1850 stillede Forslag om Troesfrihed, Indførelse af borgerlig Vielse, Frihed for Konfirmationstvang, Edens Afløsning af Bekræftelse m. m., dem Grundtvig støttede. Men Tiden var endnu ikke moden til disse Reformer, og S. mødte megen Uvilje.

⁷ Fru Fich forveksler sjensynligt Frue og Trinitatis Kirke. Frue Kirke brændte jo i 1807, og Gudstjenesten blev henlagt til Trinitatis, indtil Frue Kirke 1829 var genopført.

— Naturligvis forandrede den Omstændighed Sagen. Fich tog imod Indbydelsen, og hans Ven havde da i en halv Snes Aar levet lykkelig med sin Hustru, hvem jeg ogsaa fandt meget vakker, da jeg nu gjorde hendes Bekjendtskab; dør spiste vi Middag sammen.⁸

Dersom nogen, maaskee for en Del Aar siden, har læst et Skrift, Etatsraad Spandet udgav til Fordeel for og Overholdelse af Tjenestetyendets Rettigheder til bedre Behandling af Herskaberne i Almindelighed, vil de maaskee i denne Giftermaalshistorie finde en Forklaring til hans Interesse for den tjenende Stand.⁹

Endnu maa jeg nævne en ganske ung Person, som jeg gjorde Bekjendtskab med hos Tante Jürgensen. Dengang var han endnu ikke fuldvoxen, men var i Pension hos hende og blev undervist af min Fætter Heiberg Jürgensen, som da var theologisk Candidat og boede hos sin Moder. Hans Elev var ingen anden end den senere almindelig beundrede Skaber af Kjøbenhavns Tivoli, *Georg Carstensen*. Han var vel 12 à 13 Aar, en Dreng som alle andre; men allerede dengang havde han viist Sands og Øie for hvad der hørte til Stads og Pynt; thi Heiberg J. fortalte mig siden, at min Garderobe havde fraperet Georg, der bemærkede, at han havde set mig i tre forskellige Silkekjoler. Jeg maatte da være en riig Præstekone! (Jo, det var jo kun Et Aar siden min Garderobe blev udstyret til Bryllup).

Og nu Farvel til Kjøbenhavn med al dens Herlighed og alle Vennerne dør. Tilbage til min kjære Moder og mit gamle Roeskilde! At det skulde vare atten Aar, inden jeg skulde se Hovedstaden og Vennerne der igjen, det ahnedes mig rigtignok ikke, da vi kjørte ud af den skumle Vesterport.

I Roeskilde tilbragte vi nu 8 Dage hos den kjære Moder og mellem andre Slægtninge og gode gamle Venner. Omsider kom Dagen til at forlade det. Moder vilde følge os til Kirke-Hvalsøe, thi efter Aftale med Broder Herman havde jeg ladet ham vide, naar vi agtede os dertil, og han vilde da see om det blev ham muligt at saa møde os der til Afsked og se begge sine Børn igjen der.¹⁰ Det lykkedes ham. Vi kom der til Frokost, og en Timestid efter rullede Doktoren ind i Gaarden med sin lille *Adolph* paa

⁸ Spandet ægtede 1822 *Johanne Ipsen*, Datter af en Husfæster.

⁹ S. har ikke udgivet nogen Piece herom. Men han var Forslagsstiller 1850 til den ny og forbedrede Tyendelov. I »Fædrelandet« (1852, Nr. 216) skrev han »en Bøn til vore Damer« (om hensynsfuldere Behandling af Tjenestepigerne), og antagelig er det den Artikel, Fru Fich mindes.

¹⁰ *Herman Hertz* havde 1818 nedsat sig som prakt. Læge i Kalundborg. Han ægtede 1819 sin Kusine *Ketty Potter*, Datter af hans Fæster *Inger Dorthea H.*, g. 1° med den skotske Fabrikant *Thomas Potter*, 2° Tobaksspinder *Reck* i Aarhus. Ved *Kettys Død* i 1826 var der tre moderløse Smaa-

Skjødet. Stor Glæde blev det da for Faderen og de 3 Børn at samles. Efter Middagsbordet aabnede Hans sit Piano og kaldte Herman og mig derhen. Han havde forud glædet sig til, at vi idag endnu engang kunde synge vore kjære gamle Operaer sammen. Og Herman og jeg var strax villige, vi havde glædet os dertil, erklærede vi Begge til min kjære Mands Forundring. Han havde ikke saadan særdeles Passion for Musik; dog lyttede han lidt til i Begyndelsen, mens vi sang Storms Hymner til Schultzes Musik: »Vi love dig Gud!« og »Gud Jehova«. Men da vi saa tog fat paa »Ludlams Hule«, »Sovedrikken«, »Dragedukken« osv., listede han sig ind i Hans' Studerekammer og undersøgte Bibliotheket. Den kjære gamle Moder derimod kunde ikke faae nok. Hun blev ved at opfordre os, nu til *dette* nu til *hiint*, som hun holdt saa meget af. Saa sad hun og lyttede smilende til, medens Taarer af og til listede sig nedad hendes Kinder. Henad Aften brød Herman op, han skulde være hjemme næste Dag hos sine Patienter. Afskeden var da meget veemodig for Børnene og Alle; kun sin lille Adolph beholdt han jo, svøbte ham omhyggelig ind og redte ham en Seng paa sit Skjød.

Efter Frokosten næste Morgen maatte vi afsted. Det var just heller ingen let Afsked! Naar? Hvor? og Hvorledes skulde vi sees igjen? Det vidste kun *En*. Vor Hjemreise gik ellers hurtigere end Udreisen. Vi naaede Odense samme Aften, og stod næste Middag af i vor kjære, gamle Præstegaard.

børn, hvoraf de to ældste, *Theodor* og *Lise*, foreløbig fandt Hjem i Broderen Hans' Præstegaard, medens Herman hos sig beholdt den toaarige Adolph, der siden gjorde sit Navn kendt som den første, der 1867 slog til Lyd for Wagner i Danmark og leverede monstergyldige Oversættelser af »Lohengrin«, »Mestersangerne« og »Tannhäuser«. Den Hertz'ske Slægts store Musikinteresse nedarvedes hos ham. Herman giftede sig atter 1828 med Catharine Elisabeth Bayer.